

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 6.

82. ÅRGANG
21. MARS

1 9 7 0

PÅSKENUMMER
MED TYVE SIDER:

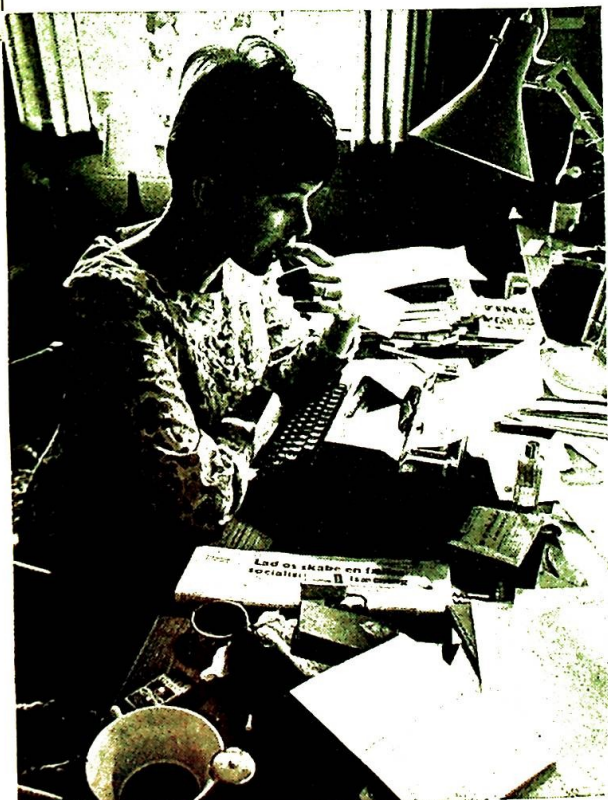

FRI OPINION
I KIRKEN?

(SIDE 88)

«MIN VENN
BALTHASAR»

(SIDE 92)

HØYTIDEN

AV PATER ARNO GERRITSMÅ

Det stilles strengt kritiske spørsmål om mangt og meget i Kirken i dag. Den som har fulgt med i fjernsyn, radio og presse har lagt merke til at denne kritiske innstilling også berører Herrens oppstandelse fra de døde. Hva er det egentlig som nøyaktig har hendt da Herren sto opp fra graven? De lærde eksperter synes å være uenige. Deres utredninger varierer fra høyst liberale til strengt ortodokse. Dermed blir den alminnelige mann stående igjen mellom to meninger.

Mange moderne mennesker som er sterkt preget av vår teknisk og materielt høyt utviklete tidsalder har visst vanskelig for å godta de ofte noe «mystiske» beretninger fra Skriften. Beretningen om Jesu oppstandelse danner i så henseende ikke noen unntagelse. Hva skal den alminnelige troende så svare?

For ham har det i grunnen ikke vært noe særlig problem. Han har akseptert det kristne budskap. Det har vært et godt budskap for ham. Troen på Herrens oppstandelse har tent i ham håp om at han selv en gang får del i denne oppstandelse. Dette har gitt hans liv et dypt og rikt perspektiv. Hans liv har fått en helt annen dimensjon hvor til og med korset med dets endeløse spektrum av smertefulle erfaringer har fått en egen *håp-givende* belysning.

For den alminnelige troende ligger vel saken slik: Guds

Sønn, Jesus Kristus er den største og endelige Guds åpenbaring. Ingen kan gi oss et dypere innblikk i Guds vesen og hensikter enn Han. Denne Guds Sønn sto opp fra de døde og åpenbarte derved Guds endelige hensikt med vårt liv: å frelse oss fra en av korset merket verden og skape for oss en tilværelse som antydes i Johannes Åpenbaring. «Han skal tørre bort hver tåre av deres øyne og døden skal ikke lenger være til, heller ikke sorg eller jammer eller smerte — alt det gamle er forbi.» (Åp. 21,4—5.)

Med denne enkle tankegang er slett ikke alle spørsmål besvart. Vitenskapen vil spørre videre. Den kan gjerne få lov til det. Men den skal være seg bevisst at det her i bunn og grunn dreier seg om mysterier: Gud, menneske, liv og død. Fordi det her gjelder mysterier skal vitenskapen også gi rom til *tro* og *håp*. Og dette må gjøres med respekt og ikke med kynisk overlegenhet.

De troende selv har også et ansvar. Også de må huske på at her gjelder det mysterier. Det nytter neppe å bevise ting som rent vitenskapelig sett kanskje ikke lar seg bevise. De får heller besinne seg på kjernen i sin tro: oppstandelse og evig liv — uten å granske tusen og en detaljer som vi allikevel ikke får svar på. De får gjøre som de kristne fra oldkirken gjorde og avlegge et levende vitnesbyrd om sin tro ved å vise hvilken sterk inspirasjon som ligger i selve oppstandelsens budskap.

ARTIUM OG KLOSTER

Det er sikkert forvirrende tider for den ung ordenssøster også. Dagens moderne kvinne gikk over til mini. Samtidig, av andre grunner, ble ordensdraktene enklere, en smule kortere.

Så skifter den moderne kvinne kjapt til maxi — og ordensdrakten blir plutselig i korteste laget.

Tenker undertegnede høyt, mens han forsøker å formulere en god billedtekst. De unge novisene på Instituttet i Akersveien ler av de dumme tankene. De har andre problemer å streve med: tre av de yngste Josef-søstrene holder på å ta artium, en på Oslo Sprogskole, to på Hartvig Nissen. (Sr. Marit

er nøye på at det skal hete Hartvig Nissen, ikke bare Nissen.) Siden de kom fra Tyskland for få år siden, har de lært seg godt norsk — og er på vei til å bli norske skijenter i Nordmarka. (De gangene det er tid til slikt.)

På bildet ser vi fra h. sr. Astrid Marie, Hedwig, sr. Martha, sr. Marit og sr. Gunhild. (På forsiden står sr. Astrid Marie og sr. Martha alene.) Når de ikke er opptatt med skolegang og lekselesning, er det timer med novisemesteren på Instituttet, arbeide i klosteret, på skolen og på sykehuset.

— Ante dere før dere kom hit opp hvor fælt det kan bli i vintersørpesluddet i Oslo vinterstid? Hadde dere vært her på forhånd?

— Jeg var her en eneste gang som turist, sier sr. Martha mildt. — Om sommeren.

A. Lm.

Biskop John Willem Gran, Oslo Katolske Bispedømmes overhyrde fyller den 5. april 50 år. Han har ledet Bispedømmet siden desember 1964. Gratulasjoner og takknemlighet vil nå ham på selve dagen, her vil redaksjonen bare sende ham en første hilsen — i ærbødighet og tillit.

Å. R.

Fra side 88 i påskenummeret offentliggjør vi pater Albert Raulins FRI OPINION I KIRKEN? — i sin helhet. Foredraget er tidligere holdt for en gruppe prester og i Katolsk Forum.

Pater Finn Thorn behandler på side 96 spørsmålet OPPSTANDELSE OG HISTORIE.

Pater D. J. Boers spør: QUO VADIS, ECCLESIA? (Side 94).

Pater Hallvard Rieber-Mohn skriver om en film som er spilleklarer for Norge: Robert Bressons «MIN VENN BALTHASAR» (side 92), foruten at han som vanlig har sin faste filmspalte på siste side.

Og Klovn — i dette sterke selskap av patres — skriver små dikt. (Side 99.)

I anledning av biskop Gran's 50 års dag arrangeres en kort høytidelighet i gymnastikksalen på St. Sunniva kl. 12.30 den 5. april.

Biskop Jakob Mangors kan den 3. april feire 50 års jubileum som prest. Han ble viet i 1920 i Laterankirken i Roma. Mange gratulasjoner til Couvent St. Zithe i Luxembourg.

KORTE NYHETER

VATIKANET: Tolv medlemmer av det nye sekretariat for bispesynoden ble valgt i Roma den 27. februar på grunnlag av innkomne forslag fra bispekonferansene verden rundt. Pave Paul VI vil selv utpeke ytterligere tre mann.

Den neste ordinære bispesynode skal tre sammen høsten 1971.

VATIKANET: I en sending i Vatikanet Radio om situasjonen i Latin-Amerika ble det den 21. februar sagt at erkebiskop Helder Camaras arbeide for å bekjempe urettferdige forhold med ikke-voldsmidler har pave Pauls billigelse. Kommentatoren nevnte at Camara har blitt angrepet fra flere hold for sin

innsats, man har til og med kalt ham for illusjonist og for kommunist. Som Gandhi er Camara dog ingen av delene, sa Vatikanet Radio. I dagens situasjon er det nødvendig så raskt som mulig å bygge ut den fredsbevegelse som erkebiskopen har stiftet. Bare på den måten kan man forhindre en ny blodig strid mellom gerriljaen og styrkene som vil bekjempe gerriljaen.

MÜNCHEN: Münchener katolsche Kirchenzeitung har oppfordret de troende til å be for et vellykket resultat når det gjelder forbundskansler Willy Brandts kontaktsamtaler med ansvarlige politikere i Øst-Tyskland.

VATIKANET/LONDON: Stadig nye solidaritetserklæringer fra Kirkens bisko- (Forts. s. 93.)

FRI OPINION

AV PATER

konsil med vektige argumenter kunne påberope seg hans lære. Hans ord kan nemlig tolkes slik at bare de som har en rettskaffen samvittighet har krav på religionsfrihetens goder.

Derfor er det ingen overdrivelse å påstå at det første offisielle katolske dokument som hundreprosent går inn for rett til religionsfrihet også for mennesker med avvikende meninger, er konsilerklæringen *Dignitatis humanae* av 7. desember 1965 om Religionsfriheten.

Når så er tilfellet er det hverken irrelevant eller formastelig å spørre om denne ny-orientering allerede nå har maktet å sette sitt preg på hele kirkens liv, mentalitet og praksis.

Man kan i høy grad stille dette spørsmål i forbindelse med de situasjoner som erklæringen uttrykkelig tok sikte på, nemlig de religiøse mindretalls politiske rettigheter i land som privilegerer en bestemt ideologi: ateistisk (som i Øst-blokken), muhamedansk (som i Sudan og andre arabiske land), buddhistisk (Ceylon), jødisk (Israel), protestantisk (Nord-Irland) eller katolsk (Spania). Det er nok å nevne disse navn for å antyde at meget står igjen å gjøre. Men det er ikke slike politiske og sosiale spørsmål som kommer til å oppta oss her

Konsilerklæringen får nemlig ikke bare åpenbare følger *utad* i katolikkers forhold til og oppfatning av annerledes troende og ikke-troende. Den bør også få konsekvenser *innad* i samtalen mellom kristne som nok står i den samme tro, men ikke derfor alltid er enige i alt det som angår kristendommen, den bør spesielt få konsekvens for samtalen mellom de enkelte troende og det hierarkiske læreembedet som har fått i oppdrag å verne om troens renhet.

En undersøkelse av konsilerklæringens virkning *utad* er først og fremst et spørsmål om politisk og juridisk informasjon. Retningslinjene er klare, man vet hva som forlanges av et land med hensyn til religionsfriheten, det gjelder å kontrollere at denne fundamentale menneskerettighet er respektert både i lovgivningen og i den politiske praksis. Dette blir et arbeidsfelt for undersøkelseskommissjoner og skarpsindige journalister som i sin tur sørger for vår informasjon.

En undersøkelse av konsilerklæringens konsekvenser *innad* innenfor kirkesamfunnets grunn, krever dessuten teologisk innsikt, fordi disse konsekvenser knapt nok er omtalt i selve erklæringen.

Den spenning som helt til det siste hersket på konsilet omkring religionsfrihetserklæringen — lidenskapene kom i kok — forklarer at flertallet måtte handle forsiktig for å berge i land de viktigste uttalelser. Man samlet seg om enkelte læresetninger som erklæringen måtte inneholde, og enedes om å la en del andre punkter ut av betraktning, ganske enkelt fordi konsilforsamlingen ikke var moden for slike stormskritt.

Derfor er det også gjort tydelig ved hjelp av dokumentets undertittel at erklæringen utelukkende angår religionsfriheten «i det borgerlige samfunn», Man avholdt seg bevisst fra å behandle konsekvensene for det kirkelige samfunn av de prinsipper man knesatte.

Det er imidlertid ikke fordi konsilet selv unnlot å trekke konsekvensene av sin egen erklæring at vi ikke er berettiget til å gjøre det. Tvert om. Et kirkemøte enes om det som er felles tro og overbevisning, og lar teologer av forskjellige retninger supplere det som ikke kunne bli vedtatt av en stor forsamling med læremyndighet.

Om det er sannelig nok å hente fra konsilerklæringen om religionsfriheten for å løse problemet om nødvendigheten av en fri opinion og av en utbredt ytringsfrihet i kirken.

Vi kan allerede nevne to eksempler på at erklæringen kan hjelpe oss her. Hvordan definerer konsilet religionsfriheten? På følgende måte: «Denne frihet består i dette, at alle skal være fri for tvang både fra enkeltmenneskers, sosiale gruppers og en hvilken som helst menneskelig makts side, slik at ingen på det religiøse område tvinges til å handle mot sin samvittighet — eller hindres i å gjøre noe som samvittigheten tilsier, privat eller offentlig, alene eller i fellesskap, men innenfor gitte grenser.» Senere i dokumentet viser disse grenser seg å være «misbruk som måtte forekomme i ly av religionsfriheten», altså ikke en egentlig begrensning av religionsfriheten, men et vern mot misbruk.

Den katolske kirkes offisielle tilslutning til religionsfrihetens prinsipp er av meget ny dato, knapt 5 år gammel. Og fem år er meget lite i en så gammel kirkes historie. Fordi vi, katolikker i Norge, for lengst hadde vennet oss til å betrakte religionsfrihetens praksis som fullt ut forenelig med vår katolske tro, har vi kanskje glemt at det for bare fem år siden var oss umulig å finne en eneste autoritativ tekst fra katolsk hold som støttet opp om religionsfriheten som prinsipp. Det eneste vi fant — til gjengjeld i massevis — var innrømmelser gjort til religionsfriheten i toleransens navn og for å unngå et større onde. Pius XII hadde vakt berettiget oppsikt i desember 1953 ved i en tale holdt for italienske jurister å gi en slags offentlig korreks til den reaksjonære kardinal Alfredo Ottaviani. Paven inntok et liberalt standpunkt — i forhold til Ottaviani — men han gikk ikke lenger enn til å hevde at katolske statsmenn ikke er forpliktet til alltid og under alle omstendigheter å kjempe for å virkeliggjøre den katolske stat. I et pluralistisk internasjonalt samfunn — for det var det internasjonale samfunn det dreide seg om i denne tale — må man respektere avvikende synspunkter, og kunne samarbeide med dem som forfekter disse.

Johannes XXIII var den som innledet en ny periode i det moderne pavedømmets historie, og det er ham vi kan takke for den desentralisering og den oppmykning vi har vært vidner til i de senere år. I sin epokegjørende ensykliska «Pacem in Terris» (Fred på jorden) kom han inn på menneskerettighetene og dermed også religionsfriheten. Men hans formulering var fremdeles såpass tvetydig at både det progressive flertall og det konservative mindretall på Det 2. Vatikan-

I KIRKEN?

ALBERT RAULIN

Når vi tar denne definisjon slik som den er, etter ordlyden, omfatter den alt. Der tales om *tvang fra en hvilken som helst menneskelig makts side*. De konservative biskoper hadde foreslått å skrive: «fra en hvilken som helst rent menneskelig makts side», sannsynligvis for senere å kunne slå fast at Kirken ikke har en *rent* menneskelig myndighet, idet den har fått sine fullmakter av Guds egen sønn. Men dette forslag ble ikke godkjent. Det står i teksten en hvilken som helst menneskelig makt, og det er klart at den myndighet som er tabbert i kirken, utøves av mennesker, med de feiltrinn og den begrensning dette innebærer, selv om apostlene og deres efterfølgere ble sendt av Kristus ut i verden med løfte om Den hellige Ånds bistand. Selve definisjonen indikerer altså at religionsfriheten er relevant innenfor kirkens synlige grenser og ikke bare i forhold til andre.

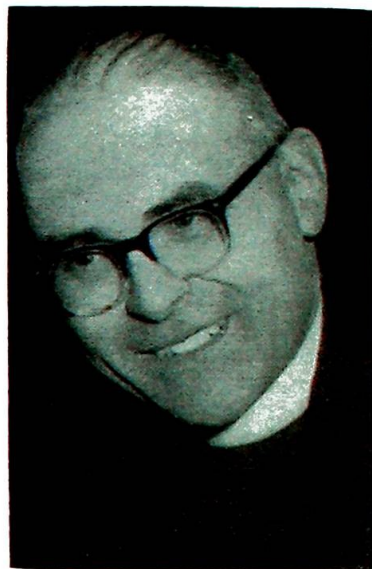
Et annet bevis på at man ikke kan stanse religionsfrihetens krav på terskelen til det kirkelige fellesskap, er at «menneskets rett til religionsfrihet», ifølge konsilets egne ord, «er basert på menneskeverdet og dets fordringer», altså ikke på en eller annen sosial pakt eller samfunnsmessig hensyn. Det er selve menneskeverdet som danner grunnlaget for rett til religionsfrihet. Og på samme måte som kirkens myndighet må sies å være en form for menneskelig makt, selv om den også er noe mere, må man si at et kristent menneske er og forblir et menneske også i sitt forhold til kirken. Derfor må man trekke den konklusjon at enhver katolikk bør i sitt eget liv og i sitt eget forhold til kirken trekke de konklusjoner som konsilerklæringen innebærer. Og de går i retning av mest mulig frihet selv for den som tar feil.

Den store innvending er imidlertid den katolske kirkes krav på å være sendt av Gud for å forkynne en åpenbart sannhet til menneskene. Kan en kirke som påstår at den er sannhetens støtte og grunnvoll (1. Tim. 3, 15), samtidig innrømme sine medlemmer en virkelig religionsfrihet? Selv om konsilet ikke direkte har behandlet dette spørsmål, har biskopene allikevel vært klar over at det der lå en alvorlig vanskelighet. Mindretallet har

insistert på at man i hvert fall i erklæringen på en eller annen måte skulle stadfeste Kirkens krav på å være sendt av Gud med fullmakter til å undervise i sannheten. Flertallets teologer hadde intet imot dette, bortsett fra at slike dogmatiske erklæringer lite har å gjøre med en religionsfrihetserklæring, men de var redde for å irritere ikke-katolske venner ved i tide og utide å pukke på den katolske kirkes selvbevissthet.

Flertallet bøyde seg imidlertid for mindretallet, og uten kompromis forstått som alle var enige i de formuleringer som ble foreslått. Derfor leser vi i erklæringen slik som den er blitt vedtatt og promulgert, følgende passus: «Først bekjenner konsilet at Gud selv har åpenbart for menneskeslekten veien til frelse og salighet i Kristus ved å tjene Gud. Vi tror at denne ene sanne religion er å finne i den katolske og apostoliske kirke som av Herren Jesus har mottatt det oppdrag å utbre troen til alle mennesker. . . Alle mennesker er forpliktet til å søke sannheten, fremfor alt i det som angår Gud og hans kirke, gripe den og holde fast ved den når de først har erkjent den» (1). Og lenger ute i dokumentet: «Idet de former sin samvittighet skal de kristne legge vinn på den gudgitte lære kirken står inne for. Den katolske kirke er ifølge Kristi vilje en lære i sannhet. Dens oppdrag er å formulere og gi en autentisk forkynnelse av den Sannhet som Kristus er, og samtidig utlegge og stadfeste med autoritet de moralske prinsipper som følger av menneskets egentlige natur» (14).

Det er klart at den som tror på Gud, som tror at Faderen har sendt sin Sønn til verden og sin Ånd til dem som Sønnen i sin tur har sendt ut i verden, også anerkjenner kirkens autoritet slik som Kristus har villet den og innstiftet den. Og denne troens lydighet innebærer en holdning overfor Kristi kirke som nettopp kjenner den troende katolikk. Men intet av dette behøver å være tvang, dvs. et inngrepp i religionsfriheten som menneskerettighet. Det er tvertom en forpliktelse som til enhver tid påligger kirkens myndigheter, at de skal utøve sin autoritet uten den minste form for tvang, i full respekt for menneskeverdet. At dette er mulig,

Pater Raulin.

vet vi av Kristi eget eksempel. Og konsilerklæringen nevner selv dette eksempel. «Kristus vidnet om sannheten, men ville ikke tvinge den med makt på dem som motsatte seg den. Hans rike verges ikke med våpenmakt, men stadfestes ved at sannheten blir forkynt og hørt, og det vokser ved den kjærlighet som Kristus utøver når han, løftet opp på korset, trekker menneskene til seg.» Slik handler også Gud. «Det er i ånd og sannhet Gud kaller menneskene til å tjene ham, slik at de nok forpliktes i sin samvittighet, men ikke blir tvunget. Således respekterer Gud det verd han selv har gitt mennesket, ved å la det bestemme selv og handle i frihet» (11).

Vi kan ikke forstå disse tekster på annen måte enn at Kirken har myndighet til å undervise, og at den med rette kjenner seg selv igjen i Paulus' betegnelse: «sannhetens støtte og grunnvoll». Men den skal utøve denne gudgitte autoritet i religionsfrihetens ånd. Der finnes ingen virkelig konflikt mellom Kirkens tro på at den er sendt av Gud for å lære alle folk, og respekten for ethvert menneskes frihet, noe som konsilerklæringen formulerer således: «Konsilet bekjenner at det er mennesket i dets samvittighet slike forpliktelser påhviler og binder, og at sannheten ikke trenger seg inn ved annen kraft enn sannhetens egen, ikke ved vold, men likevel med styrke.» (1).

Når vi på denne måten har gjendrevet den innvending mot religionsfrihetens bruk, som bygger på læreembedets gudgitte fullmakter, kan vi lettere ta opp enkelte problemer som melder seg i forbindelse med en katoliks forhold til sin kirkes autoritet.

(Forts. neste s.)

■ Som ethvert menneske er katoliken forpliktet til trofast å følge sin samvittighet i all sin gjerning for derved å nå frem til Gud, som er hans endelige mål.

Han har plikt og følgelig rett til å søke sannheten på det religiøse område for, med de midler som står til rådighet, å forme sin samvittighet så den alltid tilkjennegir hva som er godt og sant. Han har rett og plikt til å søke på det religiøse område. Det vil si at en katolikk ikke er den som nådde frem til veis ende den dag han bekjente sin katolske tro i menigheten. Han har rett og plikt til å søke videre. Han er selvsagt moralsk forpliktet til å holde fast ved den sannhet han har erkjent — sannheten er ikke noe leketøy man kaster fra seg når spenningen ved å leke er utløst. Sannheten forplikter. Men vi er alle sammen i den situasjon som Paulus beskriver i sitt første brev til Korinterne: «Ennå ser vi som i et spill, et gjenskin». Vi blir aldri ferdige med å revidere våre synspunkter, og dette forlanger full åpenhet. «Menneskets søken etter sannheten» — det er konsilets egne ord — «fordrer en selvstendig orientering støttet på undervisning eller utdanning, meningsutveksling eller dialog, hvorved man gjør hverandre delaktig i den erkjente sannhet — eller den man tror å ha funnet —, til gjensidig hjelp på sannhetens vei». Denne søken etter sannheten er en del av troslivet, og det er naturligvis ikke bare likesinnede man skal utveksle meninger med. Hva ville man da søke annet enn en bekræftelse av egne synspunkter?

Til denne religionsfrihet hører også retten til å ytre seg fritt. Konsilet formulerer det slik: «Menneskets sosiale natur fordrer at det får gi et

— — FRI OPINION I KIRKEN?

synlig uttrykk for det indre religiøse forhold (som religionsutøvelse etter sin natur hovedsakelig består i), at det lar andre få del i det og bekjenner sin tro i fellesskap med dem» (3).

Og endelig berettiger denne erklæring en katolikk til å gjøre gjeldende — også i en kirkelig sammenheng — følgende prinsipp: Det skal tilkjennes «mennesket mest mulig frihet og denne bare begrenses i den utstrekning det er strengt nødvendig» (7).

Det er i de perspektiver vi møter den aktuelle problematikk om den frie opinion i kirken både for teologer og for legfolk og vi spør om den er et positivt element, en vekst i kristent ansvar, eller tvertom en fare for enheten som har vært den katolske kirkes største aktivum hittil.

■ Det må uten videre kunne aksepteres at fri opinion på alle de områder som den katolske kirke selv anser for åpne, er av det gode. Og disse områder er mange, problemkomplekser som kirken ikke har tatt standpunkt til, eller som kanskje dekkes av en alminnelig utbredt oppfatning fra de kristnes side, men uten noen som helst bindekraft. Det er et spørsmål om kirken av sosiologiske grunner ikke har vært altfor monolitisk der hvor den burde ha vært pluralistisk for bedre å kunne svare til sitt «katolske» navn. Eksemplene er mange: man har uniformisert fordi man var seg bevisst å tilhøre en sterkt sentralisert gruppe. Og mange ble betraktet som utbrytere når de i politiske, sosiale eller andre spørsmål tillot seg å følge andre mønstre enn de tilvante. Det første som bør gjøres er å frigjøre det katolske fellesskap fra alle slike ukritiserte adferdsmønstre eller forestillinger som ikke på noen måte angår enheten i troen. Det å møte regelmessig i de samme foreninger eller til de samme gudstjenester, å øse av de samme kilder, å bli opplært på bestemte skoler kan, hvis man ikke er oppmerksom på det, ensrette mer enn det er rimelig. Da havner man i konvensjoner istedenfor i det trosfellesskap som en ekte kristen tradisjon forutsetter. Derfor må kirken alltid være en kirke i oppbrudd, som verner om det enkelte individs og den enkelte gruppes frihet til å prøve nye tanker, å eksperimentere med nye ting. Det er alltid fare for stagnasjon der hvor en kompakt majoritet bruker sin innflytelse for å kverke enhver avvikelse fra det godkjente mønster.

Det er ikke bare forenelig med

kristen frihet, det er et genuint uttrykk for denne frihet å respektere alle menneskers egenart, selv de ikke konforme. Kristendommen har intet med konformisme å gjøre, selv om man ofte kunne bli fristet til å tro det når man ser hvordan kristne kollektiviteter reagerer på bestemte utfordringer.

Det er et sunnhetstegn når kristne har mot til å forlange den frihet som tilkommer dem. Allerede et slikt kunne forandre meget i våre kirker.

En viss teologisk pluralisme hører også hjemme i denne sammenheng. Læreembedet er meget langt fra å ha avgjort alle spørsmål, ikke engang alle spørsmål av betydning. På de fleste områder kan man riktignok oppdrive ett eller annet dokument som gir retningslinjer, men mange slike dokumenter er åpenbarte tidsbestemte og teologene har fri bane til å danne seg en personlig mening. Men teologisk vitenskap, med bibelforskningen i spissen, er ikke på stedet marsj. Der arbeides, der forskes, man kommer frem til enkelte resultater. Noen av disse resultater viser seg å være døgnfluer, andre holder mål. Selv om man ikke kan sammenligne denne utvikling med den naturvitenskapene har gjennomgått, så finnes der allikevel liv i teologenes leir.

I desember 1968 undertegnet 38 ledende katolske teologer fra hele verden en erklæring som ble trykt i det internasjonale teologiske tidsskrift Concilium. Dokumentet heter «Erklæring om teologenes frihet og oppgaver i kirken». Blant undertegnerne finner man navn som Karl Rahner og Congar, Küng og Chenu, Schillebeeckx, Ratzinger og mange andre. I full lojalitet og oppriktig troskap mot den katolske kirke, hevder disse at teologenes frihet er en frukt av Jesu frigjørende budskap og et krav som dette budskap stiller, at den utgjør en vesentlig del av den frihet som Paulus har forkynt for Guds barn og forsvart. De er seg sin feilbarlighet bevisst, men understreker at det ikke blir ved hjelp av tvangsmetoder at man retter på en feilaktig teologi. Det de etterlyser er en objektiv, tvangfri, vitenskapelig diskusjon og de uttrykte den gang en rekke ønsker som for en stor del i løpet av det siste året er blitt imøtekommet av Vatikanet, blant annet opprettelsen av en internasjonal kommisjon av teologer i nær tilknytning til det kirkelige departement for trossaker.

(Forts. fra forrige side)

Kan man nå gå et skritt videre og hevde at en katolsk teolog, en katolsk prest, en aktiv katolikk har rett til å mene, si eller skrive hva som helst, bare han tror at det er riktig?

■ Her står vi overfor et problem som ikke bare gjelder trossamfunnene, men som selvsagt gjelder dem i første rekke. Når man tilhører en gruppe som samles omkring en felles overbevisning og som investerer i forkynnelser av sitt livssyn, står man med det samme overfor et problem av lojalitet. Enkelte blir engasjert av gruppen for å utføre et bestemt ideologisk arbeid, de får et mandat. Man stiller ressurser til deres rådighet, man gir dem et presseorgan, bevilger penger så de kan arrangere propagandavirksomhet, de kommer til å representere denne institusjon i omgivelsenes øyne. Og selv om man ikke har betrodd dem noen spesielle midler, har de allikevel gitt sitt navn og lovet sin støtte til denne organisasjon, de blir oppfattet som dens talsmenn. Det er tilfellet når en politisk organisasjon har sine funksjonærer og sine enkeltmedlemmer. Det er tilfelle når en forening samler folk for å fremme riksmålet eller ny-norsken. Og det er også i enda høyere grad tilfellet med et trossamfunn som har sine biskoper, prester, eventuelt søstre, i hvert fall legfolk.

Når jeg tar imot et tillitshverv innenfor en slik gruppe som bekjenner seg til en felles overbevisning, forplikter jeg meg ikke bare til alminnelig respekt for andre medlemmers menneskeverd, men også til troskap mot den ideologi som danner grunnlaget for gruppen. Som ansvarlig redaktør for et riksmålsblad kan jeg ikke, uten å være uærlig, velge en redaksjonell linje som fører til riksmålets undergang. Jeg må heller søke avskjed fra mitt ansvar og min stilling enn å undergrave den sak jeg offisielt tjener. Jeg kan melde meg ut eller inn, men lojal må jeg være.

En prest har lignende og større forpliktelser. Han representerer mer enn seg selv. Og en katolikk som bekjenner sin tro, selv om han ikke har noe særlig tillitshverv, har også forpliktelser overfor det kirkesamfunn han tilhører.

Må vi oppfatte denne situasjon som en begrensning av ytringsfriheten? Spørsmålet er alvorlig, for oppfatter man ytringsfriheten som en menneskerettighet, er det avgjort ikke

tilrådelig å sette seg selv i en situasjon som begrenser en så fundamental rettighet. Det kan rett ut bli umoralsk. Skal vi da stemple som etisk uantagelige de forpliktelser man påtar seg ved å gi sitt navn til en ideologisk gruppe, et politisk parti, og sist men ikke minst et trossamfunn? Nei.

Når jeg er og forblir katolikk, som legmann eller prest, så er det fordi jeg deler kirkens tro. Og å tale ut fra sin overbevisning er ingen begrensning av ytringsfriheten. Tvert om, det er den riktige bruk av den. Det jeg ikke kan gjøre er å forplikte meg til å tale mot min overbevisning eller min samvittighet.

Hva så hvis jeg ikke er hundreprosent enig?

Ytringsfriheten, den frie opinion manifesterer seg da på følgende måte: Når jeg skal formulere min tro eller min overbevisning, vil jeg gjøre det såpass nyansert at jeg ikke bare gjentar ferdiglavede meninger som jeg ikke for alvor har tilegnet meg. Men jeg vil gi min tilslutning det personlige preg som betyr at det er meg selv som taler og ingen annen. Er ikke forresten dette personlige preg forutsetningen for at andre mennesker som mener det samme som jeg, men ut fra andre forutsetninger, kan lære noe av meg.

Det er kanskje nettopp på de områder som på en eller annen måte engasjerer vår katolske tro at den frie opinion i kirken har størst betydning. Pluralismen på områder som ikke engasjerer troen er så selvfølgelig at det ganske enkelt er en form for mental hygiene å respektere den. Men der hvor jeg må ta stilling til enkelte problemer ut fra min katolske overbevisning, har jeg langt større muligheter for å utdype min tro eller hjelpe andre til å gjøre det samme, hvis jeg gir min mening et selvstendig og personlig grunnlag. Ensrettethet ville her bety utarming av selve troen.

■ Den katolske kirke er en organisme, et legeme med mange lemmer. Dens stillingtagen i dagens verden i lyset av evangeliet forutsetter en bred meningsutveksling innenfor dens egne rekker og en åpen konfrontering med anderledes tenkende. Den solidaritet med kirken som vi skal styrke og utdype kan derfor ikke hvile på en sensurinstans, men på vår anerkjennelse av den komplementære visdom som våre trosfeller og andre kan bringe til våre begrensede standpunk-

ter. Denne solidaritet er selvsagt mest merkbar innenfor det samme trossamfunn med den samme grunnleggende innsikt. Det katolske liv er et vågestykke som vi skal leve i fellesskap, samlet omkring de mennesker, biskopene, som har fått den særlige nådegave å tjene fellesskapet. Det juridiske, autoritære avhengighetsforhold, som gjør enhver fri opinion illusorisk, bør derfor vike plass for en åpenhjertig, positiv kritikk. Det er nok å åpne et slikt perspektiv for å innse at vi i den katolske kirke enda er meget langt fra målet. Vi har ferske eksempler på det.

Kirkens tro består imidlertid ikke bare i en mangfoldighet av synspunkter. Den har et innhold som læreembedet ned igjennom tidene har presisert og avgrenset, hver gang det viste seg å være nødvendig. Man kan ikke kalle seg katolikk uten å bekjenne en bestemt tro. Religionsfrihetens prinsipp krever at enhver får lov til å følge sin overbevisning og melde seg ut av et kirkesamfunn eller inn i et annet uten å bli diskriminert hverken som menneske eller som borger. Men religionsfrihetens prinsipp fordrer naturligvis ikke at et trossamfunn skal akseptere et menneske som medlem som på avgjørende punkter avviker fra dets felles tro.

Det store problem som her melder seg er: hvor går grensen? Når er en katolikk kommet så langt at hans synspunkter ikke lenger kan sies å være uttrykk for en fri opinion i kirken, men for tanker som er uforenelige med kirkens tro? Når kommer man i en så alvorlig konflikt med kirken at man heller bør gå enn fortsette, selvfølgelig, etter å ha prøvet alle mulige veier for å opplyse sin samvittighet om hva som er sant og rett.

(Forts. s. 99.)

” Min

Marie av Anne Wiazemsky, som er barnebarnet til den store franske dikteren François Mauriac. Det er et vergeløst ansikt rett ut av mengden, milevidt fra det «tekniske» bilde som et filmstudio gjør ut av en ung pike. Mange vil si: Hun spiller ikke, hun lever. Og: Dette kunne vært min datter!

Det er nøyaktig hva Robert Bresson vil ha dem til å si. Selv kaller han filmen en «skrift», en meddelelse, et slags fortrolig brev fra ham selv til seeren, om noe som er meget viktig. Det snakkes ikke mye i Bressons filmer — heller ikke i denne. Bildene, som er så kunstnerisk fullendt tilskåret at de kan virke som sjokk, taler for seg selv. Denne mannen vet visst alt om det vi kaller atmosfære eller «stemning»: Det har noe med lys, med stillhet og med rytme å gjøre. Vil en tale til hjertet, må en vite meget nøyse hvordan et menneskehjerte slår, i angst, i sorg, i glede og lettelse. Det har Bresson i fingrene — når han klipper til sine filmer skjer noe av det aller viktigste — det er som om han sikkert legger hånden på selve publikums åndedrett og opplevelse: Her langsomt — her fort. Og vevet inn i det hele, den bærende rytmen i Schuberts piano-konsert nr. 20 — den sier mer enn mange ord.

På fransk heter filmen «Au hasard, Balthazar». Det betyr nærmest noe slikt som «Tilfeldigheter — Balthazar!» Det er til tilfeldighetene at dyret er utlevert, menneskets vilkårligheter, hvorav sorgelig mange er onde. Eselet har ingen vilje — viljen er menneskets. Og dermed får vi jo se, med dyrets trette blikk, hva menneskets vilje er. Eselet misunner oss neppe. Balthazar får et hardt liv ved å dele vårt eget. Litt lek og sprang i grønne enger så lenge han bare er fole. Endel slit, en god del hensynsløs utbytning og vanstell, en smule dressur og kunster i en sirkusmanesje — så de stive, utslitte ledd og en likeglad geværkule ute på en mødding.

Hvorfor akkurat et esel? spurte kritikkerne litt desorientert, da filmen hadde premiere i Paris for snart fire år siden. De burde tenkt før de spurte. Eselet er ikke et hvilket som helst trekkdyr, og folk som kjenner Bresson

ROBERT BRESSON, den store franske filmskaperen som har laget «Min venn Balthazar», sa engang: «Det var en velsignelse at lydfilmen kom. Da ble det mulig for oss å filme stillheten». Med de ordene beskriver han seg selv. Å se en film av Bresson, er som å komme fra en larmende, forgiftet motorvei inn i en stille, sval skog, der en får tenkt seg om, oppdage at en har et sinn. Bresson brøler ikke, med høyttalerne på full styrke — han hvisker. Han har sin egen strenge, enkle stil, og han har noe på hjertet — noe om medfølelse for mennesker. Ikke minst for de svake, de fattige, de syke og motløse, de helt unge og vergeløse. Det sier han så fint og så ekte, at han har fått et helt enestående navn innenfor filmen. På 25 år har han laget bare 7—8 filmer, men hver eneste én av dem spilles igjen og igjen rundt om i verden — en blir ikke ferdig med dem. Når en kinogjenger først har oppdaget Bresson, slipper han ham ikke mer. Bresson er for viktig til å gå i glemmeboken. I det han sier er det ellers lag på lag — sinnet arbeider videre med det en har sett.

«Min venn Balthazar» er tilsynelatende historien om et esel — et tålmodig trekkdyr med triste øyne, som går fra hånd til hånd gjennom menneskenes verden. Og hva får ikke Balthazar se, av alt det mennesket gjør mot medmennesket! En god del av slagene faller for øvrig på eselets egen rygg. Filmen åpner med at noen barn finner det nyfødte eselet i en utmark, bringer det hjem og «døper» det høytidelig, som barn gjør. Balthasars første eier er bondepiken Marie,

og selv om han får nye og grusomme herrer ganske snart, mister han aldri kontakten med henne: Ar senere, da hennes liv er gått i stykker, er det i dyrets blikk på henne at vi leser tragedien. Dette er Bressons mester-grep: I en verden som tar lettferdig på «skylden», gjør han den sviende virkelig, ved å måle den på dyrets uskyld. Da har Balthazar, fra eier til eier, vært gjennom hele registeret — grådigheten, selvisheten, lasten og grusomheten i menneskenaturen. Dyret er et taus vitne til vårt liv. Har Balthazar tanker om det, holder han dem for seg selv. Men hva får ikke Bresson sagt oss av sannheter ved sin sorgmodige ironi: At han gjør selve slavedyret, det mest foraktede av alle, til den eneste verdige personen i rollelisten!

Det høres dystert, men er det ikke. For Bresson forakter ikke menneskene, han er ingen kyniker. Det er så aldeles tvert om: Han sørger over de forspilte mulighetene i dem. Som i alle hans filmer er menneskeansiktet fanget inn med en respekt og et håp som er religiøst i sitt alvor. Så rasende er Bresson i sitt krav til ektheten, at han aldri bruker profesjonelle skuespillere i sine filmer — suverent velger han ut mennesker han treffer i sine omgivelser og overtaler dem til å medvirke. De fleste avslår, selvfølgelig. Men han er sikker på sitt instinkt og gir seg ikke så lett. Greier han å overtale dem, former han dem som voks, ofte uten at de selv skjønner det hele, før de får se den ferdige film. I «Min venn Balthazar» spilles den unge piken

«Venn Balthasar»

son vet at han er ikke vilkårlig, men velger omhyggelig sine symboler. Eselet er foraktet av alle — et skjellsord. Det er sinnbildet på passivt, håpløst tålmod, på den ørkesløse v e n t i n g e n på noe godt som sjelden eller aldri kommer. Men fremfor alt: Dette latterliggjorte dyret har også engang hatt sin storhets time. Det har André Bjerke engang uttrykt, i et rart dikt som han kaller «Eselskriket»:

«Det er mer enn jammerhvinet fra en plaget dyrekropp:

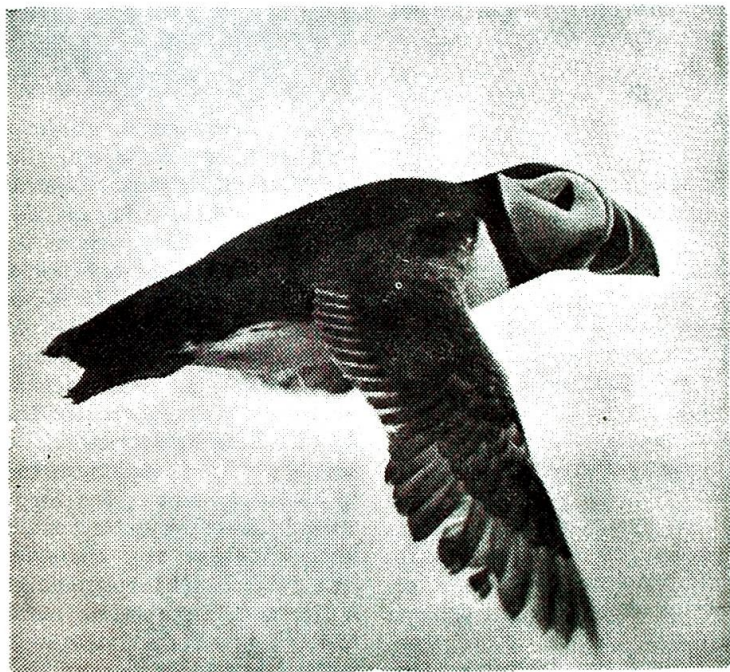
Jordens bunnløshet av pine pumper eselskriket opp. Livets rot er overskåret i det skrik som bryter frem fra en skapning som har båret Kristus til Jerusalem!»

Robert Bresson ville ha nikked gjenkjennende til de linjene. Det er så temmelig nøyaktig hva han har på hjertet med «Min venn Balthasar». I den moderne kunstfilm går Robert Bresson personlig og halstarrig sine egne veier. Han ofrer til ingen av de nye bølgers motepåfunn: Larmen, far-

ten, det vilt veivende håndkamera. Han er «gammeldags» — med stor og enkel kunst. Hva han sier er igrunnen det gamle og vemodige: *E c c e H o m o* — Se, mennesket! Og vi ser, gjennom et dyrs uskyldige øyne. For så stor kunstner er han, at det som — slik beskrevet på papiret — skulle gjøre oss triste og nedtrykte, tvert om løfter oss og renser oss til ærefrykt og alvor overfor våre egne og andre liv.

«Min venn Balthasar» — det er filmkunsten på sitt beste. Hallvard Rieber-Mohn.

NORGES DYR (2.)

Bind 2 av *Norges dyr*, det store billedverket fra Cappelen om vårt dyreliv, foreligger — denne gang er det fuglene det gjelder. Verket, som redigeres av professor Arne Semb Johansson og redaktør Ragnar Frislid fikk en udmerket start med første bind i fjor, og dette bindet skuffer ikke. Tvert imot oppdager man på nytt hvor spennende kombinasjonen av de siste vitenskapelige erfaringer og moderne foto-teknikk blir.

I fuglebindet bidrar 20 av vårt lands

mest fremtredende ornitologer med 35 store avsnit. Vi føres grundig inn i fuglelivet slik det er i dag — både utbredelse, næringsforhold og artmengde endrer seg. Man regner nå at 225 arter ruger i Norge — og av disse er 11 nye kommet til siden 1966!

Bindet er på 510 dobbeltspaltede sider og illustrert med 470 fotografier i sort og 150 fargefotos.

A. Lm.

KORTE NYHETER -

(Forts. fra s. 87.)

per viser en sterk oppslutning fra bispekonferanser i flere verdensdeler til pavens uttalelser om sølibatet og prestene.

Det har kommet erklæringer eller bestemte uttalelser fra tyske, italienske, sveitsiske, østerrikske, franske og belgiske bispekonferanser og biskoper som sier seg enig med paven i hans syn på dette spørsmål og som klart tar avstand fra det hollandske forslag om å gjøre sølibatet valgfritt for sekulargeistligheten.

Videre har hierarkiene i India, USA, Canada, Brasil, Chile, Kolumbia, El Salvador, Guatemala, Porto Rico, Guinea, Nigeria, Thailand og Formosa kommet med lignende solidariske uttalelser. Fra Praha har biskop Tomasek uttalt seg for Wales?

Ifølge britisk presse talte kardinal Heenan i slutten av februar til prestene i erkebispedømmet Westminster om saken. Han understreket at det ikke var berammet noe møte av de britiske biskopene før april: Men vi kommer uten tvil til å bekrefte den lojalitet biskoper, prester og legfolk i dette land alltid viser pave-stolen, sa Heenan. Det er meget vanskelig å tenke seg at det annet Vatikanconsils lære om disse tingene skulle bli motsagt — bare få år etter kirkemøtets avslutning. Han minnet om den overveldende oppslutning på Konsilet om reglene for prestenes sølibat.

— Avstemningen foregikk i desember 1965. Det er ingen som i fullt alvor kan mene at forholdene er så radikalt forandret på mindre enn fem år at vi ikke lenger skulle kreve forpliktelse til sølibat av prester i den latinske ritus, sa kardinalen.

«QUO VADIS,

Det finnes neppe noe som mer direkte angriper menneskets intellektuelle selvrespekt, folks åndelige hygiene, tonen i det siviliserte samfunn og privatlivets fred enn slike unyanserte meldinger som fjernsyn, radio og aviser kan slippe løs på godfolk. Hjemmet, ens borg, trues av å bli hærtatt. Nå påberoper ofte massemediaene seg plikten til å skaffe menneskenes barn en høyst påkrevet informasjon. Men man har øyensynlig likevel gode grunner for å betvile at det er akkurat dette man først og fremst sikter på med det informative arbeidet. For om informasjonen skal fortjene sitt navn og tjene sitt formål, må den være konsis, uten brask og bram, uten lidenskap, uten partiskhet, uten frynser av noe slag. En informasjon, verdig dette navn, holder seg til fakta som er beviselige og gir klart og nøkternt rapport om dem, mens den fremsetter hypoteser som de sannsynlige gjetninger de er, ikke som teser og absolutte sannheter. Og da kan det være det samme om den slags behaget leseren eller TV-seeren og lytteren samt nyhetsmannen selv eller ikke. For det er informasjon det gjelder, ikke diskusjon eller partipolitikk eller ens høytelskede kjepphester. Den slags har man nok av andre steder, også innen massemedianes egne rike muligheter og programmer.

Nå er det så at massemedianene ville tape meget av det sjokkerende og det oppsiktsvekkende i sine aktualiteter hvis de bare holdt seg til denne rene tjeneste og utelukkende arbeidet innenfor en slik ramme. Og man har ikke råd til å tape abonnenter, ennå mindre sitt levebrød, minst av alt ryktet av å være populær hos det store publikum. Det er nok derfor at man finner det nødvendig å prutte litt på den strenge standard og de normer som stilles til deres vilje til

Kongens fortjenstmedalje.

ble nylig tildelt fru Agathe Bruce. Den 17. februar 1920 startet hun i det høreapparatfirma som hun noen år senere overtok og som hun har drevet frem til et av de førende i bransjen, skriver bladet «Hørsel-vern».

Hun er et kjent navn for mange norske katolikker og har en stor del av æren for utbyggingen og driften av feriestedet Persbråten.

saklighet. Man må besørge det nervepirrende sjokk.

For å holde oss til vårt hjemlige religiøse nyhetsmarked: Om en skulle tro mange av våre nyhetsformidlere, brenner størsteparten av det norske folk av lengsel etter å melde seg ut av statskirken. Noe de vitterlig ikke gjør. Skulle man tro en god del av vår kristne organisasjonspresse her til lands, så kjenner en nå til dags meget omtalt teologiprofessor ingen forskjell på Bibelen og Snorre. Noe som han ganske sikkert gjør. Skulle man dømme etter de mange forargete leseres sinte eller bedrøvede innlegg som fyller våre norske avisers spalter, må det ha lekket ut underlige informasjonen til dem om at bare de som hylder den mening at kristendommens egenart utelukker den historiske og tekstkritiske bibelforskning på vitenskapelige premisser, kan regnes for å være ortodokse kristne.

På samme måte når det gjelder det katolske nyhetsmarked som i dag synes å by på så mange saftige godbiter og fremkaller så mange behagelige oppstøt:

Skulle man tro hva den store verdenspresse og andre nyhetsmedier vet å berette, har den katolske kirke i dag intet annet å foreta seg enn å klippe pavens skjegg. I hvert fall intet som er mer presserende og viktigere. Kirken har intet annet å foreta seg enn å holde konservative biskoper på «matta», holde dommedag over den slø romerske kurie, gifte bort alle sine prester snarest mulig og evakuere sine klostre for å gi de stakkars nonner den frihet de så sårt lengter etter. Det er øyensynlig ingen som kommer på den lyse idé å undersøke hvor mange katolske prester det er som fremdeles akter å leve i sølibat og hvor mange nonner det er som fremdeles akter å leve i klostrene og at den manglende presterekruttering ikke alene skyldes sølibatet. Var det slik, måtte de store protestantiske kirkesamfunn ikke ha noen vanskeligheter med sin presterekruttering. Sannheten er imidlertid at de har den til overmål. Vi er i dag sandelig velsignet med en hærskare av nyhetsmedia av enhver sjattering, men en spør seg selv om det ikke er både --og med en slik velsignelse. Som meget annet i vårt samfunn. Vi kan antagelig ikke få både i pose og sekk.

Likevel ville det være høyst urettferdig å gi moderne massemedia hele skylden for dette uvesen. For, enn ikke den mest avsindige presseman, radio- og fjernsynskommentator kan tillate seg å sitt i sitt elfenbenstårn hvor ingen rører ham og suge på tommeltotten for å kunne produsere de villeste nyheter etter smak og behag. (Bare de er nervepirrende nok.) For det er gjerne så at der hvor det er røk er det også ild. Og det er nettopp denne ilden som er langt mer sjokkerende og pirrende enn all verdens kruttrøyk fra massemediaene.

Det som er det betenkelige i våre dager er nemlig ikke så meget det faktum at diverse nyhetsorganer fra

AV PATER
D. J. BOERS

tid til annen sprer en informasjon som enten er altfor rød eller altfor blå eller altfor brun i farge. Det er langt mer betenkelig at de kristne kirkesamfunn i dag synes å være så altfor opptatte av rent kirkelige disiplinære eller konfesjonelle særspørsmål — spørsmål som lar den store masse av verdens folkeslag rivende likegyldige. Om de i det hele tatt gidder å ta ad notam hva som setter de rent kirkelige kretser i bevegelse. Om de gidder å lese opprørte kristnes avisinnlegg mot eller for en eller annen teologiprofessor, om de i det hele tatt bryr seg om alle mulige former av klerikal sørgmodighet eller protesterende presters merkverdige antrekk og vokabularium — alt dette interesserer dem bare måtelig eller ikke i det hele tatt. Om det interesserer dem måtelig, så er det fordi de morer seg. Men det som ville røre deres hjerter, det som ville representere for dem det befriende budskap og den virkelige hjelp i deres virkelige problemer og virkelige nød, det hører og ser de ofte bare så altfor lite av.

For hvilke er så egentlig de store problemer som i dag stort sett blir diskutert av Kirkens menn og kvinner og som beveger dem? Hva er det den

ECCLESIA?>>

kristne organisasjons presse hovedsakelig er opptatt av? I dag, nå da de virkelige problemer har antatt verdensdimensjoner, nå da den yngre generasjon holder på å miste sin tro og foreldrene ikke mer vet hvordan de skal formidle til sin barn en kristen oppdragelse, i dag hvor de rike nasjoner utnytter de fattige folkeslag på den mest skandaløse måte, mens de fører innbyrdes krig med andres blod, i dag da det blir øvet vold mot folkenes og enkeltmenneskers frihet og de blir undertrykt av dem som har makt og kanoner, da jordens raser står mot hverandre i hat og grusomhet — hva sier Kirken i denne situasjon? Hvilke ord taler den?

Det høres mange ord i Kirken i dag, endog mange kritiske og. Protester nær sagt uten ende. Men selv de mest kritiske blant kritikerne og de som protesterer stiller typisk interne kirkelige spørsmål om teologi og disiplinære anliggender. I massenes øyne ser det ut som om dagens Kirke uten stopp taler til seg selv om seg selv. Og det som kommer ut av disse endeløse palavrene er nesten alt ihop saker og ting som bare, direkte i hvert fall, angår geistligheten, teologene og klostertlivet. Det er: blasfemiparagraf og okse og eselet i stallen i Betlehem og varmegradene i helvetes ild og nonnens «new look» og prestenes sølibat og biskopenes kollegialitet og pavens autoritet. Mens Kirken i verden av i dag — slik både det annet Vatikan-konsil og kirkemøtet i Uppsala høytidelig erklærte det — burde påta seg de gleder og de håp, den sorg og den angst som våre dagers mennesker føler, især de fattige og undertrykte over hele verden. De som har tungt å bære. Nettopp fordi den er Jesu Kristi kirke, må Kirken ha en alltid klarere bevissthet om sin nære tilknytning til hele menneskeslekten og dens virkelige historie. Og den historien er langt fra å være en from og oppbyggelig solskinnfortelling.

Nå er det nok ingen som vil benekte at Kirken, i en tid av gjennomgripende forandringer på nær sagt alle områder, kritisk må revidere sitt forhold til verden og sine forbindelser med verden. Dette er ikke noe nytt og turde forutsettes å være innlysende. For, Kirken er der for hele verdens frelse og verden er alltid: *verden av i dag*. Det vil derfor være nødvendig

at Kirken på nytt bestemmer og definerer alle sine former av autoritet og autoritetsutøvelse, prestenes hierarkiske situasjon og deres embedstjeneste, prestenes sølibat og klosterlivets institusjon — alt i lyset av åpenbaringsens data og verdens virkelige problemer i dag, menneskenes virkelige nød.

Men ingen i Kirken i dag, det være seg leg eller lærd, turde tillate å innbille seg at disse interne kirkelige problemer noensinde kan bli rettelig og gyldig løst uten i nøye sammenheng med alle de mange og langt dypere problemer som vedkommer hele Guds folk og som berører hele verden.

For, Kirken er ikke et klerikalt mysteriesamfunn av og for den lille esoteriske sekt eller de få utvalgte!

Som en prest fra Syd-Amerika skrev til en europeisk bispekonferanse: «Det virkelige problem er at det hersker en krise i samfunnet, en krise under hvilken de fleste folkeslag lider eller også av hvilken de dør. Hvordan er det Kirken definerer og engasjerer seg overfor et samfunn som frembringer elendighet, undertrykkelse og fortvilelse? I dag er det ikke mere mulig å forkynne Jesus Kristus uten dette engasjement. Bare da skulle man være istand til å behandle embedstjenestens og arbeidets problemer, også autoritetens, sølibatets og det politiske engasjements problemer. Og kanskje ville da disse problemers viktighet forekomme en svært relative.»

En kunne gjerne ha lyst til å tilføye for egen regning: litt mere relevante også. Ut fra et slikt engasjement ville f. ek. sølibatproblemet få sitt rette perspektiv. Dets eventuelle løsning ville da bli bestemt ut fra prestens større disponibilitet for evangeliet i tjeensten av de mange som lider og plages av all verdens nød og dette skulle være det avgjørende hva så enn den beste løsning praktisk skulle vise seg å være i de enkelte tilfeller eller for hele Kirken. En løsning som ville bli inspirert av trangen til å gi presten mer hjemmekos, mer tid til å drive sport og være velforsørge i ordets borgerlige forstand, som Kierkegaards Fredrik og Juliane ville ikke være relevant og ikke i samsvar med prestedømmets mening som, dypest sett, i hvert fall må være

Den hellige Frans holder den svaiende kirkebygning oppe — mens andre sover.

en kirkelig funksjon i evangeliets tjeneste, hva man så ellers måtte mene om den.

Alle Kirkens interne problemer må sees og stilles og forsøkes løst i konteksten av dens vesentlige sendelse som er: «Å forkynne det glade budskap til de fattige, å forkynne frihet for de fangne, for de blinde at de igjen skal få se, for å gi de undertrykte deres frihet tilbake og utrope et nådeår på Herrens vegne».

Om den måte hvorpå de kristne i dag, om de hører til geistligheten eller ikke, opplever Kirkens mysterium ikke lenger kan tjene som et sannferdig vitnesbyrd av det glade budskap «for alt folket», ikke som et troverdig åpenbaring av Guds kjærlighet til alle mennesker, da vil det være et ubedragelig tegn på at det er noe alvorlig iveien med både det ene og det andre. Også med både den ene og den annen i Kirken, og da kunne en sannelig ha rett til å spørre: Quo vadis, Ecclesia — hvor går du hen, Kirke?

«Quo vadis» — så spurte Herren Peter etter sigende. Peter, som legenden beretter, hadde møtt så mange vanskeligheter i det keiserlige Rom at han besluttet å dra bort fra den evige stad. Da var det han møtte Herren på veien som på nytt bar sitt kors. Peter spurte ham: «Quo vadis, Domine — hvor går du hen, Herre?»

(Forts. n. side.)

OPPSTANDELSE

AV PATER

I sytten søndager på rad har norske radiolyttere kunnet følge professor Jacob Jervell på en forskerferd i Palestina etter «den historiske Jesus». Av disse radio-kåseriene har sikkert mange fått det inntrykk at én ting er hva den historiske forskning kan si oss om Jesus fra Nasaret, en annen ting er hva kirken forkynner om ham. Men så enkelt er det ikke, og slik har heller ikke professor Jervell fremstilt saken. Den historiske forskning kan kaste lys over kirkens forkynnelse, men den kan ikke erstatte den, og aller minst kan den motsi den. En annen sak er at vitenskapelige hypoteser nok kan hevde synspunkter i strid med kirkens lære om Jesus Kristus, men hypoteser er ikke vitenskapelige resultater. Den mulighet kan også foreligge at kirkens lære blir feilaktig fremstilt, og dermed kan den bli uforenlig med sikre historiske kjensgjerninger. Men aldri kan en sann og autentisk kirkelig forkynnelse stå i motsetning til uimotsigelige historiske fakta. Når forkynnelse og forskning slik stemmer overens så blir

»QUO VADIS...» (Forts. fra forrige side.)

Og Herren skulle ha svart: «Til Rom, for å lide der.» Slik er det med Kirken også. Den har ikke lov til å flykte fra virkeligheten ved å lukke seg inn i seg selv og nesten utelukkende beskjeftige seg med sin indre, nesten utelukkende klerikale problematikk, om den nå er av teologisk, disiplinær eller organisatorisk art. Den må vise Kristi ansikt utad mot hele verden. Men verden vil bare da gjenkjenne Kristi ansikt i Kirken, om Kirken er trofast mot sin korsfestede Herre ved å påta seg et slikt engasjement i verdens nød og sorg, dens glede og dens håp som opplyser verden og omdanner den og fører denne verden i dens utvikling henimot fullendelsen i Kristus. For det er bare ved således å «forlate seg selv» og sin utelukkende interne, og da spesifikt klerikale problematikk for så å kunne tre inn i «alt folkets» problemer, at Kirken vil finne en løsning for sine interne problemer. Også her er Herrens ord alltid aktuelt: Bare den «som mister sitt liv for evangeliets skyld, skal vinne det».

kirkens Kristus og historiens Jesus én og samme person.

Vi skal nå ta for oss et punkt i kirkens forkynnelse der det er av største viktighet å kunne fastslå overensstemmelsen mellom forkynnens Kristus og forskningens Jesus, nemlig Jesu oppstandelse. Er Jesu oppstandelse fra de døde en historisk begivenhet, eller er det en forkynnelse av noe som ikke kan historisk bevises? Et tilfredsstillende svar på dette spørsmål forutsetter både en rett kirkelig forkynnelse og streng vitenskapelig historieforskning. Det sier seg selv at et så omfattende emne ikke kan bli uttømmende behandlet i en kort artikkel, men må innskrenkes til noen orienterende betraktninger.

Våre viktigste kildekrifter til belysning av Jesu oppstandelse er de fire evangelier, og Paulus første brev til Korint. I tillegg til dette kan nevnes beretningen i Peters evangelium. Den eldste kilde er her brevet fra Paulus, skrevet en gang mellom år 54—57. For alle disse kilder gjelder det — unntatt Peters evangelium — at de ikke gir noen beskrivelse av selve det øyeblikk da Jesus står opp fra graven. Peter gjør det, med mange detaljer, men så er da også hans evangelium blitt forkastet av urkirken som falsk, og forskningen har for lengst fastslått at apostelen Peter ikke er forfatteren av det. Der foreligger altså intet historisk vitnesbyrd om selve Jesu oppstandelse. Den har intet jordisk øye sett. Men kan det som intet menneske har konstatert sies å være «historisk»? Historisk kan bare det være som vi har historiske vitnesbyrd om. I denne forstand kan altså Jesu oppstandelse ikke sies å være en historisk begivenhet.

At Jesu oppstandelse ikke er historisk i vanlig forstand fremgår også av en annen kjensgjerning, nemlig at evangeliene kjenner til tre tidligere «oppstandelser» fra de døde, nemlig Jairus datter, enkens sønn i Nain, og Lasarus. Er da Jesu oppstandelse den fjerde i rekken? Selvsagt ikke. De tre første vendte tilbake til dette jordiske liv. Jesus derimot oppsto til et helt nytt liv, et liv ut over denne jordiske tilværelse, og det kan ikke være gjenstand for historisk konstatering.

Men er da ikke Jesus «legemlig»

oppstanden, og er han det, så må vel det ligge innenfor det historisk konstaterbare? Her må svaret bli at ingen har «historisk» kunnet fastslå hva det er blitt av Jesu legeme. De første som kom til graven fant den tom, men det er intet bevis for Jesu legemlige oppstandelse, for liket kunne jo vært stjålet, en mulighet som da også faktisk ble gjenstand for omtale blant Jesu fiender. Vi kan altså ikke se på Jesu oppstandelse som om hans lik ble levende igjen, og han selv vendte tilbake til sitt jordiske liv. Jesu oppstandelse er ikke en ny «Lasarus oppstandelse».

Men har da ikke Jesus vist seg legemlig for apostlene og andre, som har tatt og følt på ham, sett sårene i hans korsfestede legeme? Her er vi endelig ved hva vi historisk kan konstatere. En rekke mennesker — det vitner både evangeliene og Paulus om — erklærer å ha møtt Jesus levende igjen etter hans korsfestelse. Så virkelige og realistiske må disse opplevelser av en oppstanden

MILITÆR- VALFART TIL LOURDES

Alle katolske militære — uansett alder, militær grad eller forsvarsgren — blir også i år innbudt til å delta i den store internasjonale militærvalfart til Lourdes.

De som har deltatt før kan søke om å bli med denne gang også. Utenriks permisjon skal en søke hos sin kompanisjef (tilsvarende), og henvise til følgende skriv fra Forsvarsdepartementet:

FD 19. mai 59/3845/59/526.0 og
FD 16. mai 62/4039/62/526.0

Pilgrimsferden er beregnet å foregå i tiden 10. til 18. juni 1970, og en reiser i felles skandinavisk gruppe fra København.

Som tidligere blir utgiftene subsidiert av et internasjonalt fond, og deltakerprisen er 375 kroner, uansett hvor i Norge en tjenestegjør.

Alle opplysninger og påmelding hos Pater Arno Gerritsma OFM,

Enerhauggt. 4,
OSLO 6.

Tel (02) 67 23 83.

OG HISTORIE

FINN THORN

Jesus ha vært at de fullstendig forvandet dem som fikk del i dem. Av skrekkslagne og fryktsomme apostler ble det frimodige trosvitner. Et så oppsiktsvekkende resultat må ha en like oppsiktsvekkende årsak. Og enda mer oppsiktsvekkende blir dette når vi tar med i betraktningen at det i dag — etter snart 2000 år — finnes mennesker verden over som satser hele sitt liv på at den korsfestede Jesus er oppstanden fra de døde. For det første bygger de sin tro på de første vitners kategoriske erklæring om at Jesus levde. For det annet har de selv i sin tro opplevet ham som en levende virkelighet. Det er dette vi kaller Kirken. Kirken — et helt folk som tror på den oppstandne Jesus

fra Nasaret — er det historiske resultat av Jesu oppstandelse. Igjen: et slikt resultat må ha en tilsvarende årsak, og årsaken er — ifølge de første vitner — at Jesus etter sin død har vist seg levende for dem. Dette er skjedd i form av åpenbaringer, der Jesus viste seg i legemlig skikkelse.

Hvordan skulle han ellers ha vist seg for mennesker som ennå levet i en verden der den sansbare kontakt fra legeme til legeme er den eneste mulige? Men var da ikke Jesu oppstandne legeme et virkelig legeme? Visst var det virkelig, men av en annen art enn våre jordiske legemer. Paulus taler om et «soma pneumatikon», et åndelig legeme, som de som oppstår fra de døde får del i. Det var

et slikt «åndelig legeme» som var Jesu «virkelige» legeme etter hans oppstandelse. Men noe jordisk legeme var det ikke, og Jesu liv etter oppstandelsen var ikke noe forlenget jordisk liv, et slags tillegg til hans jordiske tilværelse. Oppstandelsen betyr at Jesus er gått over til en ny tilværelse som Herren over døden, den opphøyete, som sitter ved Guds høyre hånd. At Jesus i sine åpenbaringer for apostlene spiste for deres øyne betyr ikke at han hadde et legeme som trengte mat, men at han var den samme som den de hadde kjent i hans jordiske tilværelse. Den oppstandne Kristus var virkelig Jesus fra Nasaret, han som ble korsfestet, men som Gud nå hadde oppreist og gitt all makt i himmel og på jord. Denne makt besto også i å åpenbare seg i legemlig skikkelse, for å gi troens bevis for sin seier over døden.

Så er da Jesu oppstandelse en virkelig begivenhet, men som — fordi den tilhører en ny tilværelse — unndrar seg historisk bevis. Derfor er Jesu oppstandelse ikke en konstanterbar historisk begivenhet, selv om den er foregått innenfor vår jordiske historie. Derfor er den heller ikke gjenstand for empirisk erkjennelse, men for tro. Men denne tro har et historisk grunnlag, nemlig vitnesbyrdet fra dem som hadde møtt ham levende etter hans død. Det er på dette vitnesbyrd, som går gjennom hele Det nye testamente som dets sentrale budskap, at Kristi kirke vil leve så lenge verden står, inntil den oppstandne Kristus kommer igjen og oppretter Guds rike i hele sin herlighet.

NYHETER

MADRID: 52 prosent av de som studerer teologi i Spania har i en undersøkelse som er foretatt uttalt seg mot den nåværende form for forpliktende sølibat i den katolske kirke.

BUENOS AIRES: Den argentinske bevegelse av prester fra den tredje verden, har i et åpent brev til Nederlands prester pekt på at den rettfærdige fordeling av mat og reserver i verden er et viktigere spørsmål enn sølibatsproblemet.

En gammel klippegrav i Jodeland — kanskje av samme slag som den kvinnene kom til tidlig om morgenen den tredje dag.

Årets PÅSKEGUDSTJENESTER i Oslo og Bærum:

ST. OLAVS KIRKE, Akersveien 1.

Palmesøndag:

Kl. 9.00: Dialogmesse.
Kl. 9.15: Dialogmesse på Instituttet.
Kl. 11.00: Palmevigsel i St. Josephs kapell.
Prosesjon til St. Olavs kirke. Pontifikalmesse.
Kl. 19.00: Dialogmesse.

Skjærtorsdag:

Kl. 10.00: Oljevigselse.
Kl. 19.00: Høymesse. Kommunion. Tilbedelse.

Langfredag:

Kl. 12.00: Pontifikalgudstjeneste med hyldning av kors. Kommunion.
Kl. 19.00: Korsveidakt.

Påskeaften:

Kl. 22.30: Påskevigilie. Vigselse av påskeilden, påskelyset og døpevannet. Midnattsmesse.

1. Påskedag:

Kl. 9.00: Dialogmesse.
Kl. 9.45: Dialogmesse med engelsk preken på Instituttet.
Kl. 11.00: Høymesse.
Kl. 19.00: Dialogmesse.

2. Påskedag:

Kl. 11.00: Messe.

Hvitesøndag 5. april:

Messer som på vanlige søndager.

ST. HALLVARD KIRKE, Enerhauggt. 4.

Palmesøndag: Kl. 8.35: Dialogmesse. Kl. 9.45: Barnegudstjeneste. Kl. 11: Palmevigsel, høymesse. Kl. 18: Aftenmesse.

Onsdag: Kl. 10: Messe. Anledning til skrifte til kl. 19.

Skjærtorsdag: Kl. 19.00: Høymesse, tilbedelse til kl. 23.00.

Langfredag: Kl. 17.00: Hyldning av kors, Kommunion.

Påskeaften: Kl. 22.45: Vigselse av påskelyset, døpevannet. Høymesse.

1. Påskedag: Kl. 8.35: Messe. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.00: Aftenmesse.

2. Påskedag: Kl. 8.35: Messe. Kl. 11.00 Høymesse. Ingen aftenmesse.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neberggt. 15.

Palmesøndag: Kl. 9.00, 10.00: Dialogmesse. Kl. 11.00: Palmevigsel og høymesse.

Skjærtorsdag: Kl. 18.30: Konselebrert høymesse. Tilbedelse til kl. 23.00.

Langfredag: Kl. 17.00: Skrifteesninger, Johannespasjonen, Forbønnene, Korsets hyldning og kommunion.

Påskeaften: Kl. 23.00: Vigselse av Påskelyset og konselebrert høymesse.

1. Påskedag: Kl. 9.00, 10.00: Dialogmesse. Kl. 11.00: Høymesse.

2. Påskedag: Kl. 11.30: Konselebrert høymesse.

MARIA KIRKE, Nyveien 17, Stabekk.

Palmesøndag: Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse med palmevigsel og prosesjon. Kl. 19.00: Aftenmesse.

Onsdag: Anledning til å skrifte hele dagen.

Skjærtorsdag: Kl. 19.00: Høymesse. Etter høymessen tilbedelse til kl. 24.00.

Langfredag: Kl. 15.00: Korveidakt. Kl. 19.10: Hyldning av kors. Kommunion.

Påskeaften: Kl. 22.45: Vigselse av påskeilden, påskelyset og døpevannet. Fornyle av dåpslftene. Høymesse.

1. Påskedag: Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse. Kl. 19.00: Aftenmesse.

2. Påskedag: Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

KRISTI-KONGE KAPELL, Glads vei 23.

Palmesøndag: Kl. 9.30: Høymesse. Kl. 11.00: Messe.

Skjærtorsdag: Kl. 16.30: Messe.

1. Påskedag: Kl. 9.30: Høymesse. Kl. 11.00: Messe.

2. Påskedag: Kl. 9.30: Messe.

LUNDEN KLOSTER, Ø. Lunden 5.

Palmesøndag: Kl. 10.00: Palmevigsel og prosesjon. Høymesse.

Onsdag: Kl. 20.15: Matutin (norsk og gregoriansk sang).

Skjærtorsdag: Kl. 8.00: Laudes (gregoriansk sang). Kl. 18.15: Høymesse. Kl. 21.45: Matutin. Tilbedelse til kl. 24.00.

Langfredag: Kl. 8.00: Laudes. Kl. 16.00: Hyldning av Korset. Kommunion. Kl. 20.15: Matutin.

Påskeaften: Kl. 8.00: Laudes. Kl. 23.00: Vigselse av påskeilden og påskelyset. Høymesse.

1. Påskedag: Kl. 10.00: Høymesse. Kl. 18.15: Vesper.

2. Påskedag: Kl. 10.00: Høymesse.

For alle som ønsker å motta den hl. Kommunion ved aftengudstjenestene SKJÆRTORS DAG, LANGFREDAG og PÅSKEAFTEN, gjelder de nye fastbestemmelser, dvs. en må være fastende i en time forut for altergangen.

Skjærtorsdag og Påskeaften utdeles den hellige kommunion bare under eller i umiddelbar tilknytning til Messen, mens Langfredag bare under den liturgiske handling. — Disse innskrenkninger gjelder ikke syke.

De som overvårer Påskennattsmessen som tar til før midnatt, oppfyller ikke samtidig søndagsbudet, men har messeplikt 1. Påskedag.

De som overvårer Påskennattsmessen som tar til ved midnatt, oppfyller samtidig søndagsbudet. De kan likevel motta den hellige kommunion igjen 1. Påskedag.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stillemesse	Høymesse
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 20 72 26. Sogneprestkontoret 20 72 44	9.00 9.45 og	11.00 19.00
St. Hallvard kirke, Fransiskanerne, Enerhaugt. 4, tlf. 67 23 83	8.35 18.00	11.00 —
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 10.00 18.30	11.00 —
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
Grefsen kapell, Glads vei 23, tlf. 15 32 44	11.00	9.30
Lunden kloster, Øvre Lunden, tlf. 212587		10.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	10.45
BERGEN, St. Paul kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15 410	9.00 19.00	11.00 —
Vår Frue kirke, Helleveien, tlf. 57 353 — 57 707	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongens gt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvg. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresias kirke, Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND: S. St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM, St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikals kapell, Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverres gt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00
SARPSBORG: St. Olavs kapell (1. og 3. søndag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53 765	17.30	—
STABEKK: Maria kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45 —
Veståsen kapell		9.30
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.45
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2	8.45 19.00	11.00 —
Biskopen og prestegården tlf. 21 214		
St. Elisabeth hospital, Ila tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehjem, Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, Ngrvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00
TROMSØ: Vor Frue kirke, Storgt. 94	8.15	10.30
Biskopen og prestegården, tlf. 3604		
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 50, tlf. 81 050	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 81 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 1447 (1. VII—31. VIII)	19.00 8.00	10.30 —
St. Elisabeth Institutt, tlf. 1392)		
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30

Fri opinion i Kirken?

(Forts. fra s. 91.)

Dette problem blir bragt inn under en ny belysning ved jesuittpater Karl Rahners innlegg på den internasjonale teologkommisjons første ordinære møte i oktober 1969 i Rom. Karl Rahner konstaterer at det kirkelige embede befinner seg i en situasjon som må sies å være radikalt ny. Rett som det er forekommer det i dag at en katolsk teolog eller en annen katolikk uttaler seg i strid med en avgjørelse fra høyeste kirkelig hold og hverken underkaster seg eller akter å forlate kirken. Han er og vil være katolikk, og selv om han ikke fornekter kristendommens *sentrale* læresetninger, tar han avstand fra enkelte punkter i læren som de fleste har vennet seg til å anse som nær knyttet til troen. Hvordan har en slik situasjon kunnet oppstå, og hvorfor nettopp nå i vår tid? Fordi den første del av vårt århundre vrimler av eksempler på offisielle uttalelser som — åpent eller på en diskret måte — senere er blitt tilbakekalt eller opphevet. Det gjelder blant annet rekkevidden og tolkningen av en rekke bibelske tekster. På samme tid er man blitt klar over at de offisielle uttalelser som er kommet med Rom kommer fra læreembedet, med Rom som sentrum, ofte forutsetter en kulturell verden som har sin faste forankring ved Middelhavet, men som langt fra alle katolikker i dag tilhører. Derfor er man i tvil om der finnes en virkelig motsigelse mellom enkelte nye standpunkter og den katolske tro, selv om disse nye standpunkter lyder uantagelige i romerske ører.

■ I denne erklæring om teologenes frihet og oppgaver som jeg henviste til tidligere, blir det også stilt krav om større åpning mot diverse kulturelle sammenhenger når en teologs uttalelser skal vurderes. Man taler ikke det samme sprog i Utrecht og i Rom for bare å nevne et eksempel som stadig har aktualitet.

Vi skal her ikke forsøke å løse et problem som Karl Rahner selv har måttet overlate til verdens skarpeste teologer. Men så meget kan vi si at vi forhåpentlig er i ferd med å akseptere en reell pluralisme i kirken som vil gjøre teologenes frimodige ytringer mindre problematiske og mindre sjokkerende for trosfeller og anderledes-tenkende.

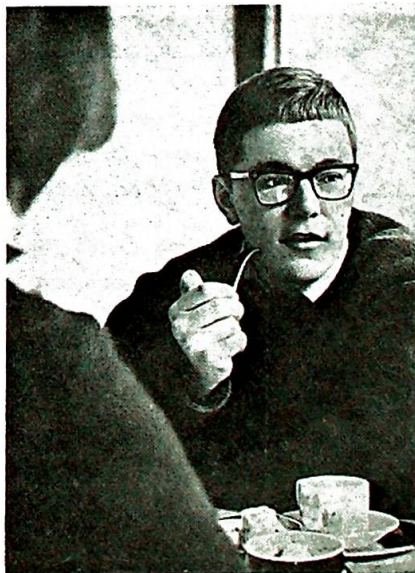
Og dog er katolsk tro ikke hva som helst. Den har sine faste konturer, og ingen kan bli tjent med en utvanning av det trossamfunn som allermest har bidradd til menneske-

hetens religiøse tenkning, nettopp fordi den har vært skarp og fast i sine formuleringer. I vår tid er det enda mer enn før maktpåliggende for kirken å presisere hva som er troens kjerne og evangeliets egentlige innhold, så alle kan vite hva som er hva. En fri opinion i kirken må ikke bety det samme som uvitenhet om kirkens bekjennelse. Den frie opinion skal bidra til å nyansere og berike kirkens tro, hjelpe den til å utvikle seg i pakt med en fornyet sannhetserkjennelse, men ikke være med på å oppløse troen med den uunnværlige følge at enheten også skulle gå tapt. Dette er det vågespill som den katolske kirke og først og fremst dens læreembede i vår tid er engasjert i.

Det man er i ferd med å avvikle er forhåpentlig ikke kristendommens egenart, men den naive forestilling at kirkens teologer i tidens løp har maktet å føre denne tro videre på lineær måte, så ethvert spørsmål til slutt fikk sitt adekvate svar i et enhetlig system. Om Vesten hadde hatt noe bedre kontakt med Østens kirker, hadde vi i Vesten også for lengst oppdaget at denne forestilling bare er et fantasifoster. Men verdensutviklingen i dag tvinger oss til en enda meget mer radikal ny-vurdering av den kristne læres utdypelse og utvikling.

I en slik situasjon skal vi ikke kaste vrak på det kirkelige læreembedet slik som tradisjonen har overlevert det til oss. Det er lett å kritisere dets svakheter. Hvert år får vi nye anledninger til berettiget kritikk. Men vi skal heller ikke under-

(Forts. n. side.)

En
klovn

Før i tiden skrev jeg av og til små vers i avisen, sammen med en venn. Vi brukte navnet Bertil Svane og trodde at ingen fattet sammenheng. Vi ville gjerne at det skulle være aktuelle saker. Snedde det voldsomt en formiddag, skrev vi noe slikt som dette:

*Intet er så stille
som sne.*

*Men det blir ofte
for mye av det.*

Alle uten redaksjonssekretæren kunne jo høre at det var et dårlig rim. I hastverket på redaksjonen ble linjene temmelig haltende.

Men lysten til å lave slike kommentarer i verseform har jeg visst beholdt, tross alle overbærende øyekast.

Jeg kunne for eksempel i dag skrive:

*Ingen har så gode venner
som en katolikk.
Noen av dem ofrer han
ikke et blick.*

Lettvint selvfølgelig. Litt sutrende, man kan bli gal av sånn selvmedlidenhet, som en leser skrev til meg engang.

Nei, i anledning av den kommende høytid kunne jeg kanskje lave et annet slags dikt, tror jeg:

*Påskemorgen
slukker sorgen.
Slukker sorgen
til tredje dags morgen.*

Det høres straks fleipete ut. Jeg aner protestbrevene: «De nekter Dem ingen ting, De...»

Men, et øyeblikk:

De dumme linjene kunne være skrevet i ærlig fortvilelse, ikke sant? Fortvilelse over et annet slags hastverk, hastverket de fleste av oss dessverre har med å komme tilbake i «den normale tralten» igjen, tjene mer penger og være med på alt.

Jeg tar sjansen på at gode venner i hvert fall forstår en slik tanke.

Og ofrer meg et blick.

Fri opinion i Kirken?

(Forts. fra forrige side.)

vurdere dets fortjenester som gjør at vi i dag kan se optimistisk på fremtiden. Fri opinion i kirken er ikke det samme som fri opinion i en diskusjonsklubb. Det er Guds åpenbarte sannhet og menneskehetens frelse som står på spill. Vi kan ikke dyrke meningsbrytningene for deres egen skyld, som om de var et mål i seg selv. De har en nødvendig funksjon i sannhetens tjeneste, men det er *den* sannhet som kan gjøre oss fri, vi er ute etter, og vi tror at den ble gitt oss ved Jesus Kristus som fremdeles lever blant oss takket være sin kirke. Av gammel vane er læreembedet lite fortrolig med en fri opinion og de overraskelsesmomenter den innebærer. De mennesker som gjør seg til talsmenn for den frie opinion i kirken søker altfor ofte på sin side sine forbilder på helt andre områder enn den åpenbarte sannhet. Det 2. Vatikan-konsil har vært et storslått forsøk på å komme til rette med disse problemer, men det er bare en begynnelse. Vi trenger sikkert enda flere konsiler før hele problemkomplekset er blitt avklart. Og mellom konsilene er det vår oppgave, til oss alle sammen, å lære å bruke den frihet som er vår, ikke for å fremheve våre særstandpunkter, men for å tjene den felles sak.

La oss ikke frykte en situasjon hvor troskapen mot kirken konsentreres omkring det helt sentrale i Kristi lære. Denne situasjon gir nemlig store muligheter for en reell pluralisme og dermed for en reell ytringsfrihet i sannhetens tjeneste. Vårt mål er ikke å lave en kristendom som blir

PÅSKENS GUDSTJENESTER

med gregoriansk sang, eller Øst-kirkens skjønnne korsang (byzantinsk ritus) foreligger i gode grammofoninnspillinger.

En mengde andre plater med religiøs og klassisk musikk, samt hele verdens folkemusikk får De i

ST. OLAV BOKHANDEL

Akersv. 5, Oslo 1
Tlf. 20 72 48

Åpent kl. 9—16, lørdager til 14.
Åpent også mandag, tirsdag, onsdag i påskeuken.

så vag og uforpliktende at ethvert menneske til slutt vil kunne tenke seg å bli med. Hele kirkens historie vidner forresten om at dette ville være den sikreste vei til kristendommens undergang. For kristendommen er i sitt vesen en utfordring til å velge for eller imot: der hvor den ikke gjør det, gidder ingen mere å være kristen. Ingen vil finne interesse i å holde en religion gående som har overlevet seg selv. Sålenge kirken forblir trofast mot sitt budskap og sitt vesen, vil den sikkert måtte beklage at noen melder seg ut av den og dens tjeneste fordi de ikke tror. Det vi imidlertid må sørge for, er at ingen føler seg tvunget til å ta et slikt skritt på falske premisser og på grunn av uoverensstemmelse om sekundære ting.

Det vi må oppnå, er at dette å gå i den kristne kirkes tjeneste ikke betyr en innskrenkning av religionsfriheten, av ytringsfriheten eller av noen annen menneskerettighet. Ja, dette er for lite sagt. Vi må komme så langt at vi takket være Kirkens

gudgitte autoritet får adgang til en større frihet enn den man kan oppnå i en vanlig ideologisk gruppe.

■ Der finnes et grunnlag for denne dyperegående frihet i den jødisk-kristne tradisjon, den heter «den profetiske frihet». Kirken er nemlig forskjellig fra en hvilken som helst forening eller organisasjon fordi den

DEN NORDISKE VALFART TIL LOURDES

5—11 september 1970.

Flyreise med fuld pension, pris fra Københavns lufthavn (Kastrup)

på hotel «Madonna» danske kr. 890,—
på sygehjemmet «Accueil Notre-Dame» » » 700,—

Gejstlig leder: Mgr. Knud Ballin, København.
Læge, sygeplejersker, samaritter medfølger.

Program og tilmeldelser ved henvendelse til:

VALFARTSKOMITEEN

Barsehøj 25, 2900 HELLERUP (Danmark)

Sct. Annæ Rejser - Pastor d'Auchamp's Rejser

Firenze—Assisi—Rom—Ravenna: 27/6—18/7 (22 dg) — fly — kr. 1475.—

Rom—Sorrento—Venezia: 1/7—19/7 — tog — kr. 1375.—

Venezia—Ravenna—Firenze: 12/9—26/9 — fly — kr. 1195.—

Firenze—Assisi—Rom: 3/10—18/10 — fly — kr. 1195.—

Oberammergau og Oetz: 25/7—1/8 — fly — kr. 998.—

Oberammergau og Saalbach: 29/8—5/9 — fly — kr. 998.—

Israel: 15 dg. — fly 2/7—16/7 + 10/9—24/9 — kr. 2250.—

Program fåes hos:

Annie Rastrup,
Hyacintgården 15 II th.,
2300 København S.
Tel. (01) 58 74 12.

ikke kan avgrenses eller defineres ved hjelp av lover eller statutter. Den er Guds bolig blant menneskene. Derfor vil den troende kristne alltid kunne appellere fra kirkens myndigheter til Ham som er Kirkens Herre. Og det kan bli en plikt for noen å gjøre det frimodig og uten å forlate kirken, nettopp fordi den har sin autoritet fra Gud og er sendt av Kristus.

En slik profetisk løsning er aldri en lettvinnt løsning. Dens bruk forutsetter en uskadd tro og en total lojalitet. Den er selve veksten i kristent ansvar som tjener enheten og aldri forråder den. Den er apostelen Paulus' frihet i forhold til Peter. Man kan ikke se bort fra at den alltid har eksistert i kirken og alltid vil eksistere så lenge Guds Ånd blåser hvor den vil. Der har alltid vært flere falske profeter enn ekte, derfor blir enhver profet møtt med skepsis, og ofte det som verre er. Men profetgaven er stadig like aktuell.

Kirken kan ikke unnvære den frie opinion med dens vide spekter. Stor mangfoldighet av standpunkter der hvor den enkelte kristne blir kon-

frontert med politiske og sosiale spørsmål, den kulturelle sammenheng, samfunnsoppbygningen og andre menneskelige problemer. En kanskje skarp men konstruktiv meningsutveksling trossfeller imellom, der hvor selve troen kommer i berøring med aktuelle problemer eller tolkninger, i teori og i praksis. Profetisk frihet der hvor intet annet hjelper. Men i alle forhold en vilje til enhet som måles etter selve troens engasjement, troen på den ene Gud, den ene Herre og frelser, og den ene Sannhetens ånd. Jo friere opinionen blir, jo mer trenger vi enheten og de organer som Gud selv har utstyrt sin kirke med for at enheten skal styrkes. Vi gjør det ofte vanskelig for hverandre i kirken fordi vi er redde for å miste noe av verdi underveis, og vi klammer oss til den form for enhet vi har. Men kirkens legeme er kalt til å vokse i verdensmålestokk, og dette kan ikke skje uten at enheten selv gjennomgår sterke mutasjoner, for lang er den vei som fører fra den enhet vi alt har oppnådd til den som ligger foran oss. Og veien fra den ufullkomne til den

fullkomne enhet går gjennom anerkjennelse av det troende menneskes samvittighet og frihet.

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 1. april: Messe i St. Olavs kirke kl. 19.

Deretter samvær i foreningslokalet med kåseri av frøken Aslaug Engnæs om den hellige Birgitta.

Alle interesserte damer er velkomne.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden Kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Bergen
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Bergen
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Drammen
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Hammerfest
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikals Kirke		
St. Mikals Prestegård	}	Hønefoss
St. Theresia Hosp.		
St. Franciskus Hosp.	}	Lillestrøm
St. Magnus Kirke		
St. Magnus prestg.	}	Tromsø
St. Elisabeths Hosp.		
Vår Frue Kirke	}	Trondheim
Bispegården		
St. Olavs Kirke, Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs kirke		
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

G4 - 2802 - 68

**Det er hygge
i en pakke Tiedemanns Gul
-fordi den smaker så godt!**

TIEDEMANNS GUL ER GULL VERD

«Bær hverandres byrder», Gal. 6, 2.

CARITAS

Oslo bispedømmes sosialarbeide.

Send din gave til:

CARITAS, Fagerborggt. 17, Oslo 3.

Telefon 69 30 15

Postgiro 202088 - Bankgiro 40/42.696

Kontaktklubben for eldre og enslige

åpent hus hver onsdag kl. 11—15,
i Europahjemmet, Fagerborggt. 17 II,
Oslo 3.

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedrørende adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48.

KATOLSK INFORMASJON

P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

**LEGMANNSRÅDET
OSLO KATOLSKE BISPEDØMME**
Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i
Akersvn. 5, 1. etg. Tlf. 20 72 26

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO
Enerhauggt. 4 - Tlf. 67 23 83
Kontortid 11—13
Alle dager unntatt lørdag

MØRLAND-SKO

Tlf. 22 802

Selvvalgsforretning

OLAV SLAATTENE
Blomsterforretning. Begravelsesbyrå
Tlf. 21 958
Havstad, Arendal

**BYGGMESTER
HANS NILSEN**
Neset 362
Arendal
Tlf. 22 647

ADEL ELLEFSEN
Aut. Installasjonsforretning
Tlf. 21 756 - Arendal - Tlf. 22 460

BERGEN

MØHLENPRIS BAKERI
S. Aakre
Tlf. 11 616

1/8 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel
Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482
BERGEN

NYGÅRDSGT. 19

HOPSDAL & DAHL A/S
Aut. Installatør, Radio-
og Utstørsforretning
TORNØEGÅRDEN - BERGEN

K. & J. SOLHEIM
Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pøsefabrikk
Solheimgt. 25
Tlf. 99 016 Bergen

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG BRUKSKUNST
Bergen
Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»

VESTA · HYGEA
MED TANKE PÅ FREMTIDEN

**Peter M.
KOLDERUP**
Strandgaten 60
Glass - Porselen - Stentøy

**OMEGA
URMAKER
FINCKELSEN**

I Nygårdsgaten v/Eldorado
og
i Sletten Shopping Senter

STILLING LEDIG

Forretningsfører søkes for deltidsarbeide i Oslo Katolske Bispedømmes administrasjon. Stillingen omfatter løpende inn- og utbetalinger, regnskapsførsel, utarbeidelse av økonomisk årsoversikt og lignende. Det antas at arbeidet normalt kan utføres i løpet av to ukedager à seks arbeidstimer. Gjerne pensjonert bokholder. Skriftlig henvendelse til O.K.B., Akersv. 5, Oslo 1.

Norges Katolske Kvinneforbund minner sine medlemmer om messen og felleskommunionen den 25. mars, Maria Budskapsdag. Messen frembæres for katolske kvinners arbeid verden over.

I Oslo feires messen i St. Olavs Kirke kl. 19.00.

Styret.

OSLO

Blyvinduer Glassmalerier

til kirker og kapeller

~~~~~

G. A. LARSEN

ETABL. 1885

kunst- og bygningsglassmester
Speilfabrikk

NORDAL BRUNS GATE 7, OSLO

OSLO

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
For sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II
Tlf. 33 36 24 - Oslo
Tifgr.adr.: RUSTRIKNUT

TÅSEN BOK- OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

Joh. Weydahl & Co.

Oslo - Centralb. 68 18 07

KAFFE

og
HERMETIKK
en gros

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

KVALITET I
KJØTT, FLESK OG
PØLSEVARER

Jens J. Andersen
TØYENGT 2, Oslo

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Glagsvei 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

C. Tennant Sons & Co. A.s.

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlvarer
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A/S

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05
Privat 55 77 87 - 69 43 72

ØVRE SLOTSGATE 8, OSLO

Mellem ranene

Jan Halldoff er en av de unge, samfunnskritiske svenske filmskaperne, en mann vi skal merke oss. Virkelig oppsikt vakte han først med sin tredje film, «Korridoren», nylig vist i Oslo. Den gikk nærgående inn i stor-sykehusets verden og dets rasjonalisering av menneskets smerte og ve i massemålestokk. Nå har vi et nytt, litt beskjednere arbeide fra Halldoffs hånd: «En drøm om frihet». Det er en enkel, «banal» beretning om to ungdomsforbrytere som slipper ut av fengslet, planlegger og gjennomfører et lite bankran, føres ut i et alt annet enn planlagt bildrap på en politimann, turer bort de stjålne pengene i København, ligger i dekning og på flukt, og endelig innringes og tas, til et nytt opphold bak murene. Filmen åpner med de to maskinskrevne arkene fra et kriminalregister: «Stickan» og «Janna» har forskjellig profil og bakgrunn — den første kommer fra et oppløst hjem, er svakt begavet, vil uselvstendig ledes: Slående får Halldoff frem hvordan ettervernet ved løslatelsen svikter nettopp en slik ungdom, og skyver ham nokså viljeløst ut i forbrytelsene igjen. Det var jo ikke hensikten. Vennen Janne er et annet stykke: Kald, intelligent, bitter overfor «farsan» og «morsan» og et hjem der pengene skulle bøte på hva det manglet av godhet og menneskelig nærhet. Det kan de jo ikke — selv ikke den sterke svenske valuta.

Halldoff beretter ikke bare. Han avslører. Blant annet dette: Historiene om slike gutte-forbrytere leser vi nær sagt hver dag i våre aviser, og følger vi på TV-skjermen. Vi synes vi «kjenner» dem. Det er en illusjon. I Sverige, mer enn i Norge, opp-dramatiseres de til «underholdning» for folket gjennom massemediene. Det kan skape hets og politiforherligelse på sviktende premisser. Deres verden er redd flukt, livsudyktighet, kranjel, smålurvete utskeielser — dødsens trist og kjedsommelig både innen- og utenfor fengselsgitteret. Her er en «julaften» — huff! Den skrekkblandede forbryter-romantikk eller lynsj-stemming de omfattes med, i et systematisk overophisset publikum, er dum og farlig. Virkeligheten bak menneskejakten er mindre dramatisk, men mer alvorlig: Et hvert menneskeliv må legges til rette,

PER RAGNAR og STIG TORNBLOM er Janne og Stickan i den svenske regissoren Jan Halldoffs femte film, «En drøm om frihet», som forteller om to kriminelle ungdommers bankran og dettes følger.

av familie og samfunn, for å lykkes. Forbrytelse skal ikke først og fremst straffes, men forebygges. Samfunn er et ord som kommer av å finne sammen. Noen fant aldri, det var ikke bare deres skyld.

Jan Halldoff vet han vil, hvilket ikke er nok. Han kan også. Hans filmstil er kjapp og moderne: Tette scener som fort tones ned og avløses av andre, like ekte og sanne, er fint kjedet sammen til en meget autentisk fortelling — her er filmkameraet «nära livet», med en virkelig tanke og hensikt hos ham som fører det.

Purpur i mengder

Morris West, den australske bestseller — forfatteren som noen trodde ville bli en ny Graham Greene, kom aldri til å skrive en roman på høyde med sin første betydelige bok «Djevelens advokat». Han er en fiks og sympatisk journalist i sine øvrige romaner, som i den spennende «Fiskerens sko», om en russisk fantasi-pave («Kyril I») som går rett fra fangenskap i Sibir til Peters stol,

og griper fredsskapende inn i en stor-konflikt mellom Sovjet-Russland og Mao-China. Bi-motiver i boken er den doktrinale spenning i kirken, mellom konservative kardinaler og en dristig nytenkende teolog, pater Télémond, et lett gjenkjennelig portrett av pater Teilhard de Chardin. Michael Anderson har laget en populær kjempofilm av dette litt ukebladpregede stoffet, særlig i første del er drivet og handlingen underholdende nok, med store skuespillere i små roller: selveste Laurence Olivier, John Gielgud og Vittoria de Sica medvirker. I annen del er fotografen Erwin Hillier, som så mange før ham, falt pladask for Vatikanets, Peterskirken og de store seremoniers enormt «fotogeniske» muligheter, og det blir vel mye skridende purpur, makt og rikdom, i en kirke hvis vesen og hverdag dog er tjenesten i talløse langt mindre gloriøse kulisser.

Anthony Quinn gir en god og tiltalende tolkning av den vanskelige rollen som pave Kyril — Oskar Werner som den samvittighetsplagede teolog sier meg mindre.
brm.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Faste medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.,
Mirjam Knollmüller C.S.J.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.
Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene. Kr. 35 pr. år, kr. 20 pr. ½ år. Utlandet kr. 40.

Annonser: 10 dager før utg.dagen.
24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.